

ÜNİVERSİTEDE EĞİTİM GÖREN FUTBOLCULARIN EMPATİK BECERİLERİNİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI

Aylin ZEKİOĞLU¹ Arkun TATAR²

Geliş Tarihi: 01.05.2006

Kabul Tarihi: 08.09.2006

ÖZET

Bu çalışmada, Üniversitede Eğitim Gören Futbolcuların kişilik özellikleri ile empatik beceri düzeylerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu karşılaştırmaların yapılabilmesi için Somer, Tatar ve Korkmaz (2002) tarafından geliştirilen Beş Faktör Kişilik Envanteri (5FKE) ile Dökmen (1990) tarafından geliştirilen Empatik Beceri Ölçeği-B Formu (EBÖ-B Formu) ölçme araçları olarak kullanılmıştır. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencisi olup futbolcu olan 50 kişilik örneklem grubuyla yürütülen çalışmada kişilerden elde edilen empatik beceri puanları kişilerin söz konusu kişilik testinden aldıkları 17 boyut puanı ve 5 faktör puanı ile karşılaştırılmıştır.

SPSS paket programı 10.0 versiyonu kullanılarak yapılan Pearson Korelasyon analizi değerlendirmeleri sonucunda EBÖ-B Formu puanları ile 5FKE'nin Hoşgörü, Kurallara Bağlılık, Duyarlılık Boyutları puanları arasında pozitif yönlü, Heyecan Arama ve Duygusal Değişkenlik Boyutları puanları arasında da ters yönlü; Özdenetim ve Sorumluluk Faktör puanı ile de pozitif yönlü olarak 0.30'un üzerinde "r" değerlerine sahip ve istatistiksel düzeyde ($p < 0.05$) anlamlı ilişkiler elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Futbol, Spor, Kişilik, Empati

THE COMPARISON OF EMPATHIC SKILLS AND PERSONAL CHARACTERISTICS OF THE FOOTBALL PLAYERS ATTENDING THE UNIVERSITY

ABSTRACT

In this study, it is aimed to compare the emphatical abilities and personal qualities of the football players who are attending to a university.

In order to be able to make this comparison we have used five factors personality inventory- developed by Somer, Tatar and Korkmaz (2002) and also the emphatical Ability Scale of B form developed by Dökmen (1990). This study has been performed with a group of 50 persons who are football players and also attending to the faculty of Physical Education and Sport. As a result of this study, the emphatical ability marks of the persons have been compared with that of the marks that they got from the test of personality that are 17 dimension marks and five factors marks.

As a result of Pearson Correlation and Analysis that is done by using SPSS program and 10.0 version; there has been found positive relation between looking excitement and emotional differences. Also there is a positive and statistical significant relations above 0.30 having "r" factor has been observed between self control and conscientiousnes factor points.

Key Words: Soccer, Sport, Personality, Empathy

GİRİŞ

İnsanlar için varlığı ve önemi çok eskilere dayanmasına karşın iletişimin özel ilgi alanı haline gelmesi, içinde yaşadığımız yüzyılın yeniliğidir. İletişim olgusunun insan yaşamını ilgilendiren önemli bir konu olduğunu dikkate alarak bu olguyu farklı alanlar içinde, azalan ve artan önemine göre değerlendirmek gerekir (1). Spor ortamı içinde de iletişim becerileri önemli bir yer tutmaktadır. Empati, sporcuların iletişim beceri düzeyi, antrenörünün hoşnutluğunu, seyircinin memnuniyetini ve profesyonel spor yaşamlarını etkilemektedir.

¹ Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

² Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Anabilim Dalı

Günümüzde empatinin farklı tanımları bulunmaktadır. Bu tanımlar daha çok kişinin kendisini karşısındakinin yerine koyarak olaylara onun bakış açısıyla bakması, o kişinin duygu ve düşüncelerini doğru olarak anlaması, hissetmesi ve bu durumu ona iletmesi sürecidir (2,3).

Empati, diğer kişinin konuşmasındaki duygusal içeriğin ve duyguların nedenini yansıtan sözlü bir yanıtıdır. Empati günlük yaşamda sık sık yer verilmeyen, iletişim becerileri içinde de öğrenilmesi ve kavranması en zor bileşenlerden birisidir (4). Empati, başkalarının düşünce ve duygularının yanı sıra bunların çeşitli anlamlarının objektif bir şekilde farkında olma; karşısındakinin duygu ve düşüncelerini temsili olarak yaşama olarak tanımlanabilir (5).

Kişilerin empati becerilerinin ve eğilimlerinin ölçülmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmalar genelde, belirli bir empatik tepki sıralamasına dayanır (6). Yani insanlar, empati kurabildikleri için topluma uyumlu olabilecekleri gibi, topluma uyum sağladıkları için de empati kurma becerilerini ve ilgilerini geliştirmiş olabilirler. Fakat ilişkinin yönü ne olursa olsun, empati ile çeşitli değişkenler arasında ilişki bulunuyor olması, empatinin günlük yaşamımızdaki yerini vurgulanmaktadır (7).

Empati ile ilgili değişkenlerden biri de kişilik kavramıdır. Kişilik, kişinin diğer kişilerle karşılıklı etkileşim tarzlarına veya kişinin kendine atfettiği ve toplumdaki işlevine göre edindiği rollere dayanarak tanımlanır. Her kişilik tanımı davranışın farklı türleri üzerinde yoğunlaşır. Bu da onların araştırma düzenlerinde farklı teknikler kullanmalarına yol açar (8).

Kişilik bireyin özel ve ayırıcı davranışlarını içermektedir. Özel olmasının nedeni, bireyin sıklıkla yaptığı ya da en tipik davranışlarını temsil etmesindedir. Ayırıcı olmasının nedeni ise, bu davranışların kişiyi başkalarından ayırt edici olmasıdır (9).

Freud'un kişilik kuramının spor ve fiziksel aktivitedeki görünümü, oyundan başlayarak spora doğru giden bir dizinin incelenmesi olarak ele alınır. Bu dize; oyun-müsabaka-spor şeklinde ifade edilmektedir. Freud, oyun ve spora katılımın temel nedenlerini şu şekilde açıklamaktadır (10);

1-Engelleme bireyde kaygıya neden olur ve kaygıdan kurtulmanın bir yolu olarak kişi, oyun ve spora katılır.

2-Oyun oynayan çocukların davranışları izlendiği zaman, bu davranışların çocuğun psiko-seksüel gelişimdeki bir çatışmayı yansıttığı söylenebilir. Oyunun, çocuğun kendi sıkıntılarının üstesinden gelmesinde ve gerçek üzerinde hakimiyet kurmayı başarabilmesinde bir araç olduğu bilinmektedir.

3-Çocuk, oyun ve sporda, sürekli gelişen becerileriyle kendi duygusal, fiziksel ve zihinsel kapasitesini sınıma olanağı bulur.

Kısacası kişiliğin gelişmesinde empati önemli bir unsurdur. Yukarıda belirtildiği gibi sporcuların kişilik özellikleri ile yönelmiş spor dalı arasındaki ilişkiyi açıklamaya çalışan yaklaşımlar ve kavramlar bulunmaktadır.

Bu çalışmada, Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda öğrenim gören futbolcuların kişilik özellikleri ile empatik beceri düzeylerinin karşılaştırılması araştırılmaya çalışılmıştır.

MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışmada; Somer, Tatar ve Korkmaz (11), tarafından geliştirilen Beş Faktör Kişilik Envanteri (5FKE) ile Dökmen (2), tarafından geliştirilen Empatik Beceri Ölçeği-B Formu (EBÖ-B Formu) ölçme araçları olarak kullanılmıştır. Bu çalışma, Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda öğrenci ve aynı zamanda futbolcu olan 50 kişilik örneklem grubuyla yürütülmüştür. Kişilerden elde edilen empatik beceri puanları kişilerin söz konusu kişilik testinden aldıkları 17 Boyut puanı ve 5 Faktör puanı ile SPSS programının 10.0 versiyonu kullanılarak korelasyon (Pearson) analiziyle değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Tablo1. Empatik Beceri Ölçeği B-Formu İle Beş Faktör Kişilik Envanteri Faktör Puanlarının Karşılaştırılması

	Empatik Beceri Ölçeği-B Formu (EBÖ-B)
Dışa Dönüklük	-0.19
Yumuşak Başlılık/Geçimlilik	0.24
Öz-Denetim/ Sorumluluk	0.40*
Duygusal Tutarsızlık	-0.22
Gelişime Açıklık	0.29

*(anlamlı ilişki var) p<0.05

Tablo 2. Empatik Beceri Ölçeği B-Formu İle Beş Faktör Kişilik Envanteri Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

	Empatik Beceri Ölçeği-B Formu (EBÖ-B)
Canlılık	-0.05
Girişkenlik	-0.22
Etkileşim	0.02
Hoşgörü	0.42*
Sakinlik	0.05
Uzlaşma	0.01
Yumuşak Kalplilik/Elseverlik	-0.02
Düzenlilik	0.15
Kurallara Bağlılık	0.38*
Sorumluluk/ Kararlılık	0.30*
Heyecan Arama	-0.37*
Duygusal Değişkenlik	-0.34*
Endişeye Yatkınlık	0.01
Kendine Güvensizlik	-0.11
Analitik Düşünme	0.08
Duyarlılık	0.35*
Yeniliğe Açıklık	0.15

*(anlamli ilişki var) $p < 0.05$

SONUÇ VE TARTIŞMA

Empati, günümüzde psikiyatride ve psikolojide, adından sıklıkla söz edilen bir kavramdır. Gerek psikiyatride gerekse psikolojinin çeşitli dallarında, özellikle klinik ve sosyal psikolojide gelişim, danışma, okul ve iletişim psikolojisi alanlarında, empati ile ilgili çeşitli araştırmalar yapılmıştır (7). Empati konusunda, üzerinde uzlaşılammış ya da yeterince aydınlanamamış noktalar bulunmaktadır.

Yapılan bu çalışmada, futbolcuların empati beceri puanları ve kişilik özellikleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Rogers'a (12) göre, empatik olabilmek, bir tür sosyal duyarlılığa sahip olabilmektir. Sosyal duyarlılık ise bir kişilik özelliğidir (1). Kuruç ve Bayar (13) da yapmış oldukları bir çalışmada, sporcuların kişilik özelliklerinin toplumdaki sıradan bireylerden farklı olabileceğini belirtmişlerdir. Araştırmacılar ayrıca, sporcu olanlarla olmayanlar arasında da kişilik görüntülerinde farklılığın olabileceğini düşünmüşlerdir ve bu farklılığın doğuştan mı yoksa eğitimle mi oluştuğu konusunu irdelenmeye çalışmışlardır. Karlsberg ve Karlsberg (14), yaptıkları araştırmada, yakın ilişki ve duygulanım arasındaki bağı karşılıklı empati ile arttığını ve bunun duygusal açılımı başlattığını gözlemişlerdir. Budak (5) ise empatiyi, başkalarının düşünce ve duyguları yanı sıra bunların çeşitli anlamlarının objektif bir şekilde farkında olma; karşısındakinin duygu ve düşüncelerini temsili olarak yaşama olarak tanımlamıştır. Bizim çalışmamızda da futbolcuların, empati puanlarının hoşgörü ve duyarlılık gibi kişilik özellikleri ile yüksek ilişki göstermesinden dolayı müsabaka sırasında birbirleriyle yakın ilişki kurdukları ve bunun birbirleriyle iletişimlerini olumlu yönde etkilediği düşünülebilir.

Sporcuların kişilik özellikleri ile yöneldiği spor dalları arasındaki ilişkiyi daha açık ve nesnel biçimde ortaya koymaya çalışan kavram ve yaklaşımlar bulunmaktadır (15). Futbol, futbolcunun havadan gelen topa yere değmeden vurması gibi açık beceri gerektiren bir spor branşıdır. Ayrıca futbol gibi takım sporlarında başarılı olabilmek için rakip takım oyuncusunun ne yapacağını tahmin etmek, önceden sezebilmek gibi beceriler gerekmektedir (16). Bu yüzden de futbolcularda veya diğer takım sporcularında empatik becerilerin yüksek olması beklenebilmektedir. Başka bir çalışmada, grup ortamında, öğrencilerin birbirlerini anlama, rol yapma, kendini başkalarının yerine koyma gibi yaşantıların onlarda empatik eğilim düzeyini arttırabileceği gözlenmiştir (1). Futbolcuların empati puanları ile Beş Faktör Kişilik Envanterinin; Kurallara Bağlılık, Hoşgörü, Duyarlılık ve Sorumluluk boyutlarının pozitif yönlü ilişkide oldukları görülmektedir. Bu boyutlarda empati puanları yüksek olan futbolcuların, hoşgörülü, alçakgönüllü, uyumlu, eleştiriye açık, kurallara bağlı, güvenilir, temkinli, sorumlu, kararlı, öz disiplinli, amaçlı, azimli, duyarlı, ince ruhlu nazik, anlayışlı, düşünceli olma eğilimlerinin de yüksek olduğu görülmektedir. Empati puanları düşük olan kişilerin de bu özelliklerinin tersi olduğu söylenebilir. Aynı şekilde empati puanları yükselen kişilerin heyecan arama ve duygusal değişkenlik boyutu puanlarının düştüğü de bulunmuştur. Bu durumda ise empatiklik düzeyi artan futbolcuların maceracı, aklına geleni yapan, çılgın, riske giren, duygusal değişken, duygusal iniş çıkışları olan kişiler olmadıkları görülmektedir. Empatik olmayan kişilerin de bu özelliklerinin belirginleştiği izlenmektedir. Empati puanları ile, Düzenlilik, Kurallara Bağlılık, Sorumluluk ve Heyecan Arama boyutlarının özeti niteliğindeki Özdenetim Faktörü arasında da pozitif bir ilişki bulunmaktadır ve bu ilişki bize empati düzeyi yüksek olanların düzenli, planlı, amaçlı, kararlı, temkinli, tedbirli ve sorumluluk sahibi oldukları yönünde bilgi sağlamaktadır (11).

Yapılan başka bir araştırmada, spor yapanların yapmayanlara göre daha dışa dönük ve duygusal olarak dengeli oldukları belirlenmiştir (17). Bu çalışmada empati düzeyi ile dışa dönüklük arasında bir ilişki elde edilemezken empati düzeyi yüksek olanların duygusal dengeli oldukları gözlenmiştir.

Bir araştırmada empatinin, kişiler arasındaki doyumun ve uyumun artmasında önemli rol oynadığı gösterilmiştir (18). Diğer bir çalışmada da, Uludağ Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin yaş gruplarına ve cinsiyetlerine göre empati beceri puanları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (19). Bu çalışmada da Futbolcuların empati beceri puanları yüksek bulunmuştur. Bir takım sporu olan futbolda, takım birlikteliğinin getirdiği yakın ilişki kavramı, takım arasında doyum ve uyumun artmasında önemli rol oynamaktadır denilebilir. Bu bağlamda spor yapmayla empati arasında pozitif bir ilişki olduğu söylenebilir.

Empati düzeyi yüksek ve düşük olan Finlandiyalı beyzbol oyuncularının kendilik değerleriyle narsistik eğilimlerinin incelendiği bir araştırmada, empati düzeyi yüksek olan oyuncuların kendilik değerlerinin de yüksek olduğu bulunmuştur. Buna göre takım sporuyla uğraşan sporcuların kendilik değerlerinin yüksek olması nedeniyle kendileriyle barışık ve empatik oldukları da söylenebilir (20).

Benzer çalışmaların, daha fazla sayıdaki kişiyle ve farklı araştırma gruplarına yapılmasıyla, empatinin diğer değişkenlerle arasındaki ilişkilerin açık ve kapsamlı olarak ortaya konulması açısından yararlı olacaktır.

KAYNAKLAR

- 1- **Yeşilyaprak, B., Kıskaç, İ.**, "Öğretmen Adaylarına Uygulanan Atılganlık Eğitimi ve Sonuçları" Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Mesleki Eğitim Dergisi Cilt 1, Sayı 1, s.12-18, Ocak 1999
- 2- **Dökmen, Ü.**, "Yeni Bir Empati Modeli Ve Empatik Becerinin İki Farklı Yaklaşımla Ölçülmesi", Psikoloji Dergisi, Cilt 7, 24:42-50, 1990
- 3- **Dökmen, Ü.**, "Sanatta Ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati", 9. Baskı, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1998
- 4- **Winefield, H.R., Chur-Hansen A.**, "Evaluating The Outcome Of Communication Skill Teaching For Entry-Level Medical Students: Does Knowledge Of Empathy Increase", Medical Education, 34:90-94, 2000
- 5- **Budak, S.**, "Psikoloji Sözlüğü", Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, 2000
- 6- **Akvardar, Y., Ünal, B., Günay, T., Kırak, S., Bozabalı, Ö., Demiral, Y.**, "Empati Öğrenilebilir mi? Tıp Fakültesi Dönem 1 Öğrencilerinde İletişim Becerileri Kursunun Empatik Yanıt Verme Becerisi Üzerine Etkisi", Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, s.162-172, Eylül, 2002
- 7- **Dökmen, Ü.**, "İletişim Çatışmaları ve Empati", 22. Baskı, Sistem Yayıncılık, s.149-150, İstanbul, 2003
- 8- **Arkonaç, S.A.**, "Psikoloji Zihin Süreçler Bilimi", Alfa Yayıncılık, 2. Baskı, s.378, İstanbul, 1998
- 9- **Morgan, C.T.**, "Psikolojiye Giriş", (çev: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü), Hacettepe Üniversitesi Yayınları, s.311, Ankara, 2000
- 10- **Tiryaki, Ş.**, "Spor Psikolojisi Kavramlar, Kuramlar ve Uygulama", Eylül Yayınları, s.107, Mersin, 2000
- 11- **Somer, O., Korkmaz, M., Tatar, A.**, "Beş Faktör Kişilik Envanterinin Geliştirilmesi-1: Ölçek ve Alt Ölçeklerinin Oluşturulması", Türk Psikoloji Dergisi, 17, 21-37, 49, 2002
- 12- **Rogers, C.**, A Social Psychology of Schooling, London: Routhledge Regan Paul, 1982
- 13- **Koruç, Z., Bayar, P.**, "Hentbolcu, Voleybolcu, Atlet ve Taekwondocuların Kişilik Örüntüleri Üzerine Bir Araştırma", Spor Bilimleri II. Ulusal Kongresi Bildirileri, s.355-367, Hacettepe Üniversitesi 20-23 Kasım, Ankara, 1992
- 14- **Karlsberg, J.A., Karlsberg, R.C.**, "The affectionate bond: the goal of couple-centered therapy", The Journal of Humanistic Psychology 34(1), 132-142, 1994
- 15- **Yakupoğlu, S.**, "Kapalı ve Açık Beceri Gerektiren Bireysel Spor Dallarındaki Kişilik Özelliklerinin Araştırılması", 1. Uluslararası Spor Psikolojisi Sempozyumu, s.152, Mersin, Ekim 1997
- 16- **Rothstein, A.L.**, "Motor Learning. Reston. American Alliance For Health", Physical Education, USA, 1981
- 17- **Tiryaki, Ş., Erdil, G., Acar, M., Emlel, Y.**, "Sporcu ve Sporcu Olmayan Gençlerin Kişilik Özellikleri" Spor Hekimliği Dergisi, 26(1), s.19-23, Mart, 1991
- 18- **Kışlak, T.Ş., Çabukca, F.**, "Empati ve Demografik Değişkenlerin Evlilik Uyumu İle İlişkisi", Aile ve Toplum Dergisi, s.35-41, Nisan-Haziran, 2002
- 19- **Kormaz, H.N., Şahin, E., Kahraman, M., Öztürk, F.**, "Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Empatik Becerilerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması", II. Uluslararası Spor Psikolojisi Sempozyumu, s.18, İzmir, Ekim, 2001
- 20- **Kalliopuska, M.**, "Self Esteem And Narcissism Among The Most And Least Empathetic Finnish Baseball Players", Percept Motor Skills, 75(3):945:6, December, 1992